

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1493

Vragen van het lid **Van Campen** (VVD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *de berichten «Vogelgriepuitbraken ondanks ophokplicht, strop pluimveesector dreigt» en «Europa kampt met zwaarste vogelgriepuitbraak ooit»* (ingezonden 7 januari 2022).

Antwoord van Minister **Staghouwer** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 28 januari 2022).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van beide berichten?^{1 2}

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe verklaart u het grote aantal uitbraken van hoogpathogene vogelgriep terwijl voor al het pluimvee sinds eind oktober een ophokplicht geldt? Hoe komt hoogpathogene vogelgriep ondanks de ophokplicht toch binnen bij bedrijven? Kunt u aangeven welk onderzoek is gedaan naar insleeproutes in de laatste vijf jaar en welke bevindingen dat heeft opgeleverd?

Antwoord 2

De besmetting van houderijen met vogels komt van wilde vogels die het virus hebben meegebracht tijdens de najaarstrek uit onder andere Rusland. Deze vogels besmetten andere wilde vogels, die in Nederland overwinteren of permanent aanwezig zijn. Deze besmette wilde vogels vormen een bron van besmetting voor gehouden vogels. Gehouden vogels kunnen besmet raken door direct of indirect contact met (uitwerpselen van) besmette wilde vogels. Het virus kan via verschillende routes een stal met gehouden vogels binnenkomen; deze kunnen voor elk bedrijf anders zijn. De ophok- en afschermplicht zijn bedoeld om de kans op introductie van virus door direct of indirect contact (via uitwerpselen) te verkleinen. Een andere route waarop het virus een stal kan binnen worden gebracht is via kleding, schoeisel of materialen. Met het toepassen van de hygiënemaatregelen, zoals het wisselen

¹ NOS, 5 januari 2022, Vogelgriepuitbraken ondanks ophokplicht, strop pluimveesector dreigt (<https://nos.nl/l/2412020>).

² NOS, 30 december 2021, «Europa kampt met zwaarste vogelgriepuitbraak ooit» (<https://nos.nl/l/2411315>).

van kleding, verplicht douchen van personeel en een bezoekersverbod, is dat risico te verminderen. Pluimveehouders zijn zelf verantwoordelijk voor een optimale bioveiligheid op hun pluimveebedrijven. De maatregelen verkleinen de kans op insleep, maar kunnen dat helaas niet 100% voorkomen. Het aantal besmette bedrijven sinds de nieuwe variant H5N1 met trekvogels in oktober is binnengebracht en waarbij een beperkingszone is ingesteld is achttien, zeven meer dan vorig jaar rond deze tijd. Het betreft nu een ander serotype dan vorig jaar, toen we met een N8 type te maken hadden, met andere eigenschappen. Het is mijns inziens te vroeg om een vergelijking te maken met vorig jaar, omdat het virus nog onder wilde vogels in Nederland circuleert.

Bij elke uitbraak doet de NVWA traceringsonderzoek naar mogelijke besmettingsroutes. Er wordt daarnaast aanvullend onderzoek gedaan door de Universiteit Utrecht (Faculteit diergeneeskunde) en door Wageningen Bioveterinary Research om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop het bedrijf besmet is geraakt. Uit de onderzoeken is het belang van een goede «afwatering» van daken gebleken om te voorkomen dat regenwater dat vaak is gecontamineerd met uitwerpselen van wilde vogels de stal in komt. Daarnaast is het vóórkomen van wilde vogels in de uitloop en in de omgeving een risicofactor. Dit betekent ook dat het toepassen van hygiëne-maatregelen van groot belang is. De adviezen uit het traceringsonderzoek worden omgezet in maatregelen, waarmee de kans op insleep wordt verkleind, maar de kans zal niet tot nul kunnen worden gereduceerd. Alle maatregelen die worden opgelegd of vrijwillig door pluimveehouders worden genomen dragen bij aan het verder verkleinen van de kans op besmetting.

Vraag 3

Kunt u aangeven op welke wijze toezicht wordt gehouden op het naleven van de ophokplicht en hoe het gesteld is met de naleving hiervan in alle categorieën, te weten: commercieel gehouden pluimvee, dierentuinen, kinderboerderijen en eigenaren van hobbyvogels?

Antwoord 3

De NVWA controleert steekproefsgewijs de naleving van de ophokplicht, zowel binnen als buiten de beperkingszones. Vanaf 26 oktober vorig jaar zijn buiten de beperkingsgebieden 21 inspecties uitgevoerd. Bij vier locaties waren de kippen niet tijdig opgehokt en liepen nog enkele kippen buiten ten tijde van de inspectie. Verder waren er nog enkele kleinschalige locaties waar vogels niet goed waren afgeschermd. Bij hobbyhouders geldt niet de plicht dat de kippen naar binnen moeten; ze mogen dus buiten lopen mits afgeschermd. Houders krijgen van de NVWA een termijn waarbinnen ze alsnog moeten voldoen aan de ophokplicht. De termijn hangt af van de situatie die de NVWA aantreft. De NVWA neemt passende handhavingsmaatregelen, ook daar afhankelijk van de situatie. Dit is tot nu toe altijd een schriftelijke waarschuwing geweest.

Binnen de beperkingszones zijn sinds 26 oktober 51 inspecties uitgevoerd. Er zijn hierbij geen omissies vastgesteld bij commercieel gehouden pluimvee.

Vraag 4

Kunt u tevens aangeven hoe het gesteld is met de meldingsbereidheid van vondsten van dode wilde vogels bij de daarvoor bestemde instanties en kunt u dit met cijfers onderbouwen?

Antwoord 4

Mijn beeld is dat de meldingsbereidheid hoog is. Er komen bij de NVWA en bij het Dutch Wildlife Health Centre veel meldingen binnen van vondsten van dode vogels. Er worden vermoedelijk ook dode wilde vogels gevonden waarvan geen melding wordt gemaakt. Hoe veel dat er zijn is niet bekend. De meldingsbereidheid is dus niet in exacte cijfers uit te drukken.

Een selectie van de dode vogels wordt onderzocht op de aanwezigheid van vogelgriep om de epidemiologie in kaart te kunnen brengen en gegevens te kunnen leveren voor de risicobeoordeling door de deskundigengroep dierziekten. Als er in nieuwe gebieden, waar voorheen nog geen besmette vogels zijn gevonden, of als een nieuwe diersoort wordt gevonden, worden deze altijd op AI onderzocht.

De NVWA publiceert maandelijks een kaart met de vogelsterfte. Ook publiceert de NVWA de besmette vogels op hun website, de frequentie van actualiseren hangt af van het vrijkomen van nieuwe resultaten (<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/vogelgriep-preventie-en-bestrijding>). De resultaten worden doorgegeven aan de database van de Europese Commissie (ADIS) en van de Wereldorganisatie voor Diergezondheid (OIE).

Vraag 5

Welk nut en effect heeft de ophokplicht volgens u? Deelt u de opvatting dat verantwoorde, regionale inzet van de ophokplicht onnodige schade aan bedrijven kan voorkomen en bent u bereid om met de sector en de deskundigengroep te onderzoeken of het regionaal opheffen van de ophokplicht, op verantwoorde en veilige wijze mogelijk is naar Duits voorbeeld?

Antwoord 5

Ik ben van mening, en deze wordt gedeeld door de deskundigengroep dierziekten, dat de ophokplicht een grote bijdrage levert aan het verkleinen van de kans op besmetting. De kans dat gehouden vogels in contact komen met wilde vogels of hun uitwerpselen wordt door de ophokplicht aanzienlijk verkleind. Dat betekent echter niet dat de kans op besmetting van kippen of andere vogels in een stal nul is, omdat er altijd wel indirect contact is tussen de stal en de buitenwereld. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 is echter niet bekend wat in concrete gevallen die besmettingsroute is geweest. Het regionaal instellen van een ophokplicht zou de financiële schade voor de pluimveehouders van vrije-uitloopkippen in dat gebied kunnen verkleinen. De ophokplicht heb ik, mede op basis van de risicobeoordeling van de deskundigengroep dierziekten, landelijk ingesteld (Kamerstuk 28 807, nr. 239). Gezien de variatie in het type besmette bedrijven, de verspreiding van het virus (de uitbraken) over Nederland en de verspreiding van de besmette wilde vogels acht ik het nu niet opportuun nu de ophokplicht regionaal op te heffen. Er is geen eenduidigheid in het verspreidingspatroon en uitbraken hebben zich voorgedaan op locaties die eerder niet bekend stonden als risicogebied vanwege de aanwezigheid van grote aantallen wilde watervogels. Er worden op dit moment grote aantallen besmette wilde vogels in Nederland gevonden. Een groot deel van Nederland kan worden beschouwd als geschikte overwinterlocatie van wilde (water-)vogels en daarom is het risico door de deskundigengroep dierziekten in heel Nederland als zeer hoog ingeschaald. De Kamer is hierover in november 2021 geïnformeerd (Kamerstuk 28 807, nr. 243). De situatie in Duitsland (omgeving, wilde fauna etc.) is niet goed vergelijkbaar met de Nederlandse situatie.

De deskundigengroep dierziekten wordt geregeld en indien relevant gevraagd om een nieuwe risicobeoordeling te doen. Als ik mede op basis van de risicobeoordeling van de deskundigen het (veterinair) verantwoord vindt, kan, net als vorig jaar, de ophokplicht mogelijk weer regionaal worden afgeschaald. Op dit moment is daar echter nog geen sprake van. Op korte termijn zal ik de deskundigengroep opnieuw vragen om een risicobeoordeling.

Vraag 6

Is het juist dat de besmettingen de laatste jaren overwegend op zichzelf staande gevallen zijn, waarbij de introductie op het pluimveebedrijf hoogstwaarschijnlijk uit de wilde vogelpopulatie komt, via direct contact, of een vector zoals vogelmest of plaagdieren, waarbij geen sprake is van versleping tussen veehouderijen; zo ja tot welke conclusie leidt dat, zo nee waarom niet?

Antwoord 6

Tussenbedrijfsverspreiding van het virus is de afgelopen jaren niet of nauwelijks in Nederland opgetreden. Vrijwel alle uitbraken zijn op zich zelf staande gevallen geweest, het gevolg van separate virusintroducties. Dat betekent geenszins dat tussenbedrijfsverspreiding, met name in pluimveedichte gebieden, niet meer kan gebeuren. Ik laat per casus, mede op basis van de bevindingen, bekijken of ik bedrijven in de nabije omgeving of na vaststelling van een riskant contact preventief ruim. Daarbij is het uitgangspunt zoveel mogelijk maatwerk te leveren om zo min mogelijk gezonde, niet-besmette dieren te ruimen. Dat is staand beleid. Het feit dat er recent geen gevallen zijn geweest van tussenbedrijfsverspreiding zijn voor mij geen

aanleiding om het beleid drastisch aan te passen, aangezien het risico op tussenbedrijfsverspreiding er nog steeds is.

Vraag 7

Bent u bereid om u in Europa in te zetten om voor vrije-uitloopeieren de handelsnormen aan te laten passen conform de regels voor biologische eieren, waarbij geen 16 weken termijn geldt, om daarmee te zorgen dat er toekomstperspectief blijft voor een maatschappelijk gewenste houderijvorm?

Antwoord 7

Er is de afgelopen jaren veel inzet gepleegd de termijn voor het behoud van de status van vrije-uitloopeieren onder een langdurige ophokplicht te verlengen.

Dat is enkele jaren geleden ook inderdaad gebeurd; de termijn is verlengd van 12 naar 16 weken.

Op dit moment ben ik mij aan het beraden op welke wijze we de vrije uitloophouderij in Nederland en de Europese Unie het best kunnen helpen. Mogelijk dat we daarbij onderscheid moeten maken tussen een oplossing op korte termijn (dit jaar) maar zeker ook voor een langere termijn, omdat de dreiging van vogelgriep op dit moment permanent lijkt te zijn. Ik ben hierover met de sectoren in overleg om te zoeken naar mogelijke oplossingen. Vorig jaar heeft een deel van de retail overigens besloten de vrije-uitloopeieren voor dezelfde prijs te blijven inkopen als voor de ophokplicht. Ik zou het, gezien de huidige situatie, een mooi gebaar vinden als de retail daar dit jaar weer toe besluit.

Vraag 8

Deelt u de vrees onder pluimveehouders voor afwaardering van vrije-uitloopeieren wanneer de ophokplicht half februari nog geldt? Herkent u de situatie dat dit voor sommige boeren kan betekenen dat zij tienduizenden euro's per week aan inkomsten mislopen en bent u bereid om met de sector en met de retail in gesprek te gaan over oplossingen om deze zorgen weg te nemen?

Antwoord 8

Ik deel die zorg en ben hierover met de sector in overleg. Ik vind het veterinair nu niet verantwoord de ophokplicht op korte termijn in te trekken. Ik hoop daarom dat de retail, net als vorig jaar, bereid is om de vrije uitloopeieren na het verlopen van de termijn van 16 weken voor dezelfde prijs te blijven inkopen als voor de ophokplicht.

Vraag 9

Deelt u de opvatting dat de inzet van vaccinatie kan leiden tot een aanzienlijke vermindering van het grootschalig ruimen van pluimvee bij de uitbraak van vogelgriep en welke mogelijkheden ziet u om in Europa vaccinatie onderdeel te laten worden van het strategisch beleid om de pluimveehouderij te beschermen tegen het vogelgriepvirus uit wilde watervogels?

Antwoord 9

Er is veel aandacht voor vaccinatie. Er is nu echter nog geen vaccin beschikbaar dat werkt tegen de huidige circulerende stammen. Er is de afgelopen 15 jaar veel onderzoek gedaan naar vaccins, maar dat heeft nog niet geresulteerd in een vaccin dat op grote schaal en tegen alle stammen werkzaam is. Vaccinatie is zeker een mogelijkheid en daarom ook opgenomen in de roadmap Strategische aanpak vogelgriep die ik op 26 maart 2019 naar uw Kamer heb gestuurd (Kamerstuk 28 807, nr. 222).

Ik ben op dit moment in overleg met sectorpartijen over de mogelijkheden van preventieve vaccinatie. Op dit moment wordt een proef voorbereid om een nog niet op de markt toegelaten vaccin, onder gecontroleerde omstandigheden, te testen. Het zal nog enkele maanden duren eer een dergelijke proef kan worden uitgevoerd, omdat eerst toestemming moet worden verkregen van de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). Ik heb uw Kamer over mijn plan van aanpak over vaccinatie tegen AI op 29 november jl. geïnformeerd (Kamerstuk 29 683, nr. 257).

In de Europese Unie wordt nu ook gesproken over de wijze waarop vaccinatie mogelijk gemaakt kan worden en ik ben in overleg met Frankrijk om samen

op te trekken in pilots om de effectiviteit van vaccins te onderzoeken (Kamerstuk 29 683, nr. 257). De Europese Commissie onderzoekt welke aanpassingen en vereenvoudigingen in regelgeving mogelijk zijn ter bevordering van vaccinatie op het moment dat er een vaccin beschikbaar is en heeft de European Food Safety Authority (EFSA) verzocht een inventarisatie van werkzame en beschikbare vaccins tegen HPAI uit te voeren. Naar verwachting verschijnt hun rapport medio dit jaar, wat ik met uw Kamer zal delen.

Vraag 10

Op welke wijze wilt u invulling geven aan verordening (EU) 2016/429 om in het kader van de Animal Health Regulation de volksgezondheid en gezondheid van gehouden dieren te beschermen tegen besmettelijke ziekten, waaronder aviaire influenza?

Antwoord 10

De nieuwe diergezondheidsverordening is in april 2021 van toepassing geworden. Preventie van dierziekten is daarbij het motto. Naast de maatregelen die vanuit de verordening verplicht zijn om besmetting te voorkomen zet LNV zich daarnaast, samen met de sectoren, in om besmetting zoveel mogelijk te voorkomen. Hiervoor dienen strikte hygiënemaatregelen, en extra reiniging en desinfectie voor veewagens die terugkeren uit landen met een uitbraak. Daar bovenop zijn er monitoringsprogramma's (early warning, basismonitoring van de GD) om een eventuele besmetting zo snel mogelijk te ontdekken. Ook is er een verscherpte meldplicht en een landelijke ophok- en afschermplicht. Er zal samen met de sectoren en met onderzoekers, mede op basis van traceringsresultaten, bekeken worden welke maatregelen nog meer kunnen bijdragen aan verder terugdringen van de kans op besmetting. De bron van besmetting, een besmette locatie, wordt zo snel mogelijk geruimd om verdere verspreiding te voorkomen.

Vraag 11

Wanneer kan de Kamer de door u in de Kamerbrief van 26 oktober jongstleden aangekondigde beoordeling van het insleeprisico door de deskundigengroep dierziekten tegemoet zien?

Antwoord 11

De deskundigengroep dierziekten heeft de kans op besmetting van een pluimveebedrijf in november van 2021 als zeer hoog ingeschat. Dat verslag is gepubliceerd op de website van de deskundigengroep dierziekten (deskundigengroepdierziekten.nl) en aan uw Kamer gestuurd (Kamerstuk 28 807, nr. 243). Ik vraag de deskundigengroep op korte termijn om een nieuwe risicobeoordeling.